

Hantera kulturvärden med PBL

Lars Rydbom

Bohusläns museum

En kort presentation av mig...

Lars Rydbom

Bohusläns museum/Tanums kommun

...och av undersökningen

- genom samtal med verksamma inom bygglovhandläggning och planering ge en bild av hur man idag arbetar med frågor kring bevarande och kulturvärden i kommunerna. Vilka underlag i form av inventeringar, kulturmiljöprogram och detaljplaner med varsamhetsbestämmelser etc., har man tillgång till som stöd i handläggning av kulturhistorisk bebyggelse? Vilka krav ställer man på underlagen i bygglovsansökningar gällande kulturhistorisk bebyggelse? Vilket stöd anser man sig idag ha av myndigheter och extern sakkunskap och vilket stöd anse man sig behöva?

Utgångspunkter

- Projektet syftar till att skapa kunskap kring hur kulturmiljöfrågorna behandlas i den kommuners bygglovshandläggningen och planeringen.
- I projektet intervjuades företrädare för dessa verksamheter i 15 kommuner.
- Intervjuer gjordes i följande kommuner: Alingsås, Borås, Falköping, Hjo, Kungälv, Lidköping, Lysekil, Mariestad, Orust, Skövde, Tanum, Tjörn, Trollhättan, Uddevalla, Åmål.

Metod och genomförande av undersökningen

- Intervjuer/diskussioner utefter en i förväg uppgjord frågelista
- Frågelistan tillsändes deltagarna i förväg.
- Samtalen hölls med en till fem personer per intervju. Oftast fanns representanter för såväl bygglovshandläggare som planerare med.
- Intervjuerna/svaren skrevs ner som enskilda protokoll och är sedan inlagda i ett samlat Excel-ark....

Förvalta att q jämförelse 0829 - Excel

Logga in

Arkiv Start Infoga Sidlayout Formler Data Granska Visa Hjälp Berätta vad du vill göra

Klipp ut Kopiera Hämta format
 Calibri 11 A A
 F U I Centera över kolumner
 Willkorstyrd Formatera formatering - som tabell
 Normal Bra Dålig Neutral Anteckning
 Beräkning Förklarande... Indata Kontrollcell Länkad cell
 Infoga Ta bort Format
 Autosumma Fyll Radera
 Sortera och filtera Sök och markera

J51 Vi har ganska nyligen börjad vara hårda om det är skyddat i plan, och då med krav på kontrollplan. Vi har haft ett antal projekt med stadshotellet och badhuset, tre ärende på kort tid. Vänershofshallen: redogjordes kring turerna: RAÅ överklagade beslutet men drog

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P		
	Att förvalta ett "q"		Allingsås	Borås	Falköping	Hjo	Kungälv	Lidköping	Lysekil	Mariestad	Orust	Skövde	Tanum	Tjörn	Trollhättan	Uddevalla	Ämål	
48	Behov av mer/annat stöd?		karinve	Förändring av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall och att utvärdera krigen komparativt till andra och referenskommuner.		Utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	KOLLA	Det är ett praktiskt och bra sätt att utvärdera tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.			Kalle	Vi har varit i förväg i utvärderingen av tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.		Nai, från planeringskontoret utvärderar och dokumenterar behovet av stöd för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Från projektet	Med utvärderingen av tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Att samordna utvärderingen för att ett Kulturutvärderingsarbete.	Inom kort tid. Det är viktigt att utvärdera tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.
49	Bygglöv Vilka krav ställs		Olla Jonsson, Tjörns kommun, rådgivare i bygglov. Men det är viktigt att utvärdera tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Har inte fått svar på frågan om tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Har inte fått svar på frågan om tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Har inte fått svar på frågan om tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Har inte fått svar på frågan om tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Har inte fått svar på frågan om tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Har inte fått svar på frågan om tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Har inte fått svar på frågan om tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Har inte fått svar på frågan om tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Har inte fått svar på frågan om tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Har inte fått svar på frågan om tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Har inte fått svar på frågan om tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Har inte fått svar på frågan om tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Har inte fått svar på frågan om tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Har inte fått svar på frågan om tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Har inte fått svar på frågan om tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.
51	Bygglöv: Är sökanden kunniga kring kraven		Nai, det är viktigt att utvärdera tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Inte alltså. Bland annat är det viktigt att utvärdera tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Både vad, från fall till fall. Har inte fått svar på frågan om tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Nai, det är viktigt att utvärdera tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Nai, generellt nei.	Inte, det är viktigt att utvärdera tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Det är viktigt att utvärdera tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Nai, mycket tillägg.	Nai, det är viktigt att utvärdera tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Nai, när man förklarar sig förklarar man att man är kunnig på området. Det är viktigt att utvärdera tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Väljare väldigt...	Nai, när man förklarar sig förklarar man att man är kunnig på området. Det är viktigt att utvärdera tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Nai	Inte, det är viktigt att utvärdera tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Ja, väldigt bra på att utvärdera tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	
52	Bygglöv: förvarningsshot		Förklarar, det är viktigt att utvärdera tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Byta förordning, inte på begäran. Det är viktigt att utvärdera tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Förklarar, det är viktigt att utvärdera tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Om förklarar, det är viktigt att utvärdera tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Det är viktigt att utvärdera tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Förklarar, det är viktigt att utvärdera tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Förklarar, det är viktigt att utvärdera tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Förklarar, det är viktigt att utvärdera tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Tilläggsfrågor, det är viktigt att utvärdera tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Förklarar, det är viktigt att utvärdera tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Tilläggsfrågor, det är viktigt att utvärdera tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Nai, det är viktigt att utvärdera tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Förklarar, det är viktigt att utvärdera tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Balansera, det är viktigt att utvärdera tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	Förklarar, det är viktigt att utvärdera tillgängligheten för utvallda äldre och funktionshindrade fall. Lena Omvårdningstjänst och utvärdering av tillgänglighet för utvallda äldre och funktionshindrade fall.	
53	Bygglöv: Krav på ant förundersökning		Nai	nej	nej	nej	nej	nej	nej	nej	nej	nej	nej	nej	nej	nej	nej	
54	Bygglöv: Vilka krav på väggar?		A) Typ av material, B) Krav på material, C) Krav på tillstånd för väggar	material, väggar, väggar	material, väggar, väggar	material, väggar, väggar	material, väggar, väggar	material, väggar, väggar	material, väggar, väggar	material, väggar, väggar	material, väggar, väggar	material, väggar, väggar	material, väggar, väggar	material, väggar, väggar	material, väggar, väggar	material, väggar, väggar	material, väggar, väggar	material, väggar, väggar

Blad 1

50 %

Tankar kring arbetsmodellen....

- Ett sätt att skapa möte och dialog mellan kommunen och kunskapsinstitutionen.
- Ett sätt att läsa av skillnader i synen på hur man verkar inom arbetsfältet.
- Resultatet berättar om uppgiftslämnarens synpunkter men behöver inte motsvara kommunens hållning i frågan.....
- Ger många olika bilder, exempel på förhållningsätt, arbetssätt samt goda exempel på hur man kan arbeta.
- Studien avser inte ge mätbara resultat

BEBYGGELSEHISTORISKA UNDERSÖKNINGAR I GÖTEBORG O. SOMLÉN Tan 22 2011-2

Kommun: Tanum

Sooner: Tanum

Fastighet: Kungävs 14

Adress/gård: Kungävs gård

Änare: K. Kungävs Gård, Enskede

Anl. art: Havngränd

Omgivn.:

Källor:

Inventerat: 2/4 25 Film nr 276-7

nr	Användning	B.t.	Källa	Stomme	Fasad- stri	Färg	Tak- teckn.	Ovriga vegg.
1	bebyggelse			bc	långsmal	gul	l-teg.	
2	bebyggelse			bc	långsmal	gul	l-teg.	
3	bebyggelse			bc	lockst	våd	l-teg.	
4	Ånse			bc	långsmal	gul	g-teg.	
5	bebyggelse			bc	långsmal	våd	l-teg.	
6	bebyggelse			bc	bebyggelse	våd	l-teg.	
7	bebyggelse			bc	bebyggelse	våd	l-teg.	
8	bebyggelse			bc	bebyggelse	våd	l-teg.	
9	bebyggelse			bc	bebyggelse	våd	l-teg.	

Bebyggelseinventeringar

Kulturhistoriska bebyggelseinventeringar har tagits fram sedan 1970-talets mitt. Spännvidden är stor med allt från rena dokumentationer på blankett till rapporter eller underlag inlagt i digitala register, innehållande byggnadsbeskrivning, byggnadshistoria, redovisning av värdefulla detaljer/egenskaper samt kulturhistorisk värdering.

Kulturhistorisk bebyggelseinventering
i Tanums Kommun - Del 8

Fjällbacka

Cecilia Wingård
Våren-hösten 2011

På uppdrag av Tanums Kommun

- Stora skillnader finns mellan kommunerna kring hur bebyggelseinventeringarna är framtagna, om det finns kommuntäckande inventeringar och kring huruvida de specifikt pekar ut kulturhistoriskt värdefulla byggnader samt värderar dessa.
- Det finns inte sällan stor osäkerhet bland handläggare inom bygglov och planering kring vad som finns i form av bebyggelseinventeringar och kulturhistoriska kunskapsunderlag gällande kommunen.
- En stor del av de bebyggelseinventeringar som tagits fram är, och bedöms som, gamla och inaktuella.
- Enstaka kommuner har ett mycket omfattande inventeringsmaterial med ett stort antal byggnaders som är definierade såsom kulturhistoriskt värdefulla.

Kulturmiljöprogram

Kulturmiljöprogram började tas fram under slutet av 1970-talet som samlade kommunala bevarandeprogram. De fungerar idag som underlag för kommunernas redovisning av kulturhistoriskt värdefulla miljöer för översiktsplanen.

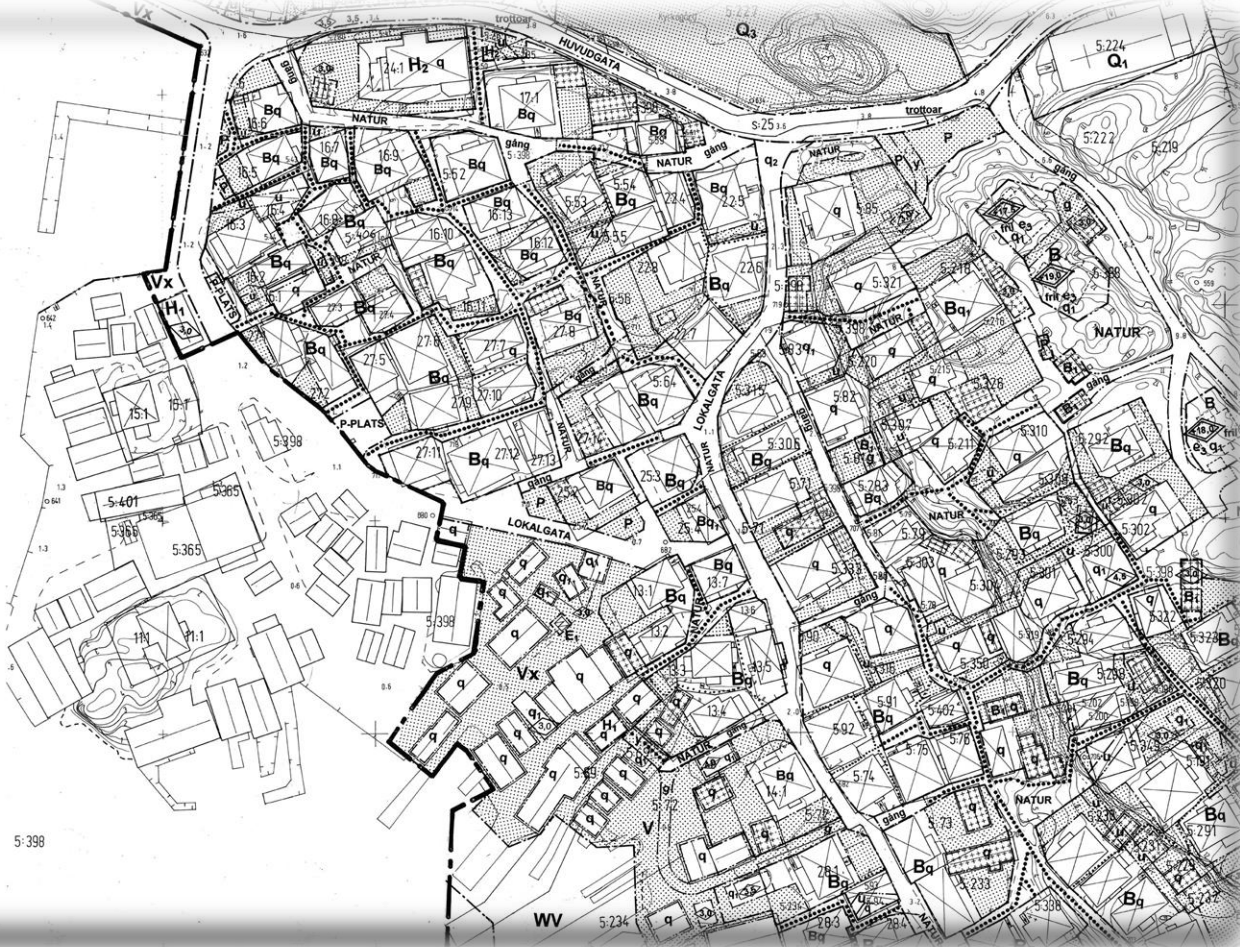
Intervjuerna visar på ...

- Vissa menar att man har bra stöd av kulturmiljöprogrammet medan andra anser att programmet inte är det stöd man behöver. Från någon anges att man aldrig ens bläddrat i kommunens kulturmiljöprogram.
- Många anser att kommunens program är gammalt och i behov av revidering.
- En kommun framhåller att det nyligen framtagna programmet är bra och till stöd för kommunens övergripande planering och att det fyller en bra roll såsom rådgivande instrument samt för hantering av förhandsbesked.

Förväntningarna på ett nytt kulturmiljöprogram

- Fler kommuner önskar ta fram nytt kulturmiljöprogram och ser det som angeläget att ha ett samlat aktuellt kunskapsunderlag.
- Handläggarna har ofta stora förväntningar på att ett nytt kulturmiljöprogram skall ge ett bättre stöd vid beslut som gäller kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.
- I kommuner med egen sakkunskap i antikvariska frågor är dock förväntningarna på vad ett nytt program kan bidra med lägre än i kommuner som saknar egen sakkunskap.

Detaljplaner och bevarande

Detaljplan 2001 för Mollösunds tätort

... (Gatan)

... från naturmark. Eventuella parkryter till kulturmiljön. Detta ...

... ej ske ...

... för att bevara miljön och för ...

... murar ...

... staket med en högsta höjd ...

... enkla naturarter där man med ...

... Denna karaktär skall bevaras.

... mas ...

... DE ...

... komplementbyggnad (uthus, ...)

... gemensamhetsanläggning ...

... allmänna underjordiska ledningar ...

... allmän gångtrafik ...

... utifrån angränsande ...

... allmän gångtrafik i markerad ...

... lokal gångtrafik till och från ...

... 180 m² totalt ...

... 140 m² totalt ...

... 110 m² totalt ...

... gränsen får uppgå till ...

... med plus/minus betecknat ...

... mindre tillbyggnader om ...

... HISTORISKT VÄRDEFULL MILJÖ.

... Historiskt värdefull miljö. ...

... planing skall anpassas till den ...

... av kulturhistoriska värdena.

... Beträffande bostadshus får, utöver ...

... med största bredd av 3,0 meter ...

... över nollplanet ...

... byggnadshöjd om högst 3,0 meter. ...

... bef får uppföras till samma höjd ...

... Byggnad inom med H, N eller Y ...

... och 33° för byggnad betecknad ...

Tak skall utformas som sadeltak med ...

komplementbyggnad får dock utformas med s k pulpettak med taklutning 15°-23°.

Valmat tak får inte förekomma.

Takmaterial skall vara pannor i matt tegelröd färg.

Fönsteryta som är större än 0,8 m² skall avdelas med spröjs eller fast mittpost.

Huvudbyggnad för bostadsändamål skall målas i läckande vit eller ljusgrå färg (max 10 % svartet enligt NCS-skalan). Där byggnadsnämnden så prövat lämpligt får även medges att byggnad målas i läckande ljus gul färg (1040-Y10R i NCS-systemet), ljusgrön färg (1020-G30V i NCS-systemet) eller matt faluröd färg.

Angivna färgbeteckningar i NCS-systemet skall ej betraktas som exakt specificerade krav utan som riktlinje för färgval. Med q betecknad byggnad skall målas i bef. kulör eller annan kulturhistoriskt motiverad färg som byggnadsnämnden kan godkänna.

Komplementbyggnad skall målas i samma kulör som huvudbyggnaden alternativt i matt faluröd färg.

Byggnad inom hamnområde (magasin och sjöbodar) skall målas i matt faluröd färg eller annan kulturhistoriskt motiverad färg som byggnadsnämnden kan godkänna.

Byggnad för industri, hantverk, handel eller kontorsverksamhet skall målas i matt, faluröd färg eller annan kulturhistoriskt motiverad färg som byggnadsnämnden kan godkänna.

4. Övrigt

För såväl befintliga som nyuppförda byggnader gäller i tillämpliga delar Miljö- och byggnadsprogrammets anvisningar som riktmärke för bebyggelsens utformning (se nedan).

2. VÄRDEFULLA BYGGNADER

q Kulturhistoriskt värdefull byggnad. Byggnaden skall underhållas och vårdas på ett sätt som ej försvårar dess karaktär och egenart (PBL 3 kap 13 §).

Byggnad som förörs av våda får ersättas med ny byggnad av i huvudsak samma storlek och form som nu befintlig byggnad och med ett utförande i övrigt som anpassas till omgivningens kulturhistoriska värde.

Enligt Plan- och bygglagen 3 kap 10 § skall ev. ändringar av en byggnad utföras varansamt så att byggnadens särdrag beaktas och dess byggnadstekniska, historiska, kulturhistoriska miljömessiga och konstnärliga värden tas till vara.

Följande gäller som varsamhetsbestämmelser enligt PBL 3 kap 10 §.

1. Tillbyggnader.

Tillbyggnader skall underordna sig den ursprungliga byggnaden i fråga om färg, form och proportioner.

Även tak- och fasadmateriell liksom detaljer som fönster, foder, ev. dekorationer, takfot, taksprång etc. skall anpassas till den ursprungliga byggnadens karaktär.

2. Övriga ändringar.

Befintliga, ursprungliga fönster skall så långt möjligt bevaras. Vid ev. byte skall fönster av samma utseende användas.

Övriga originaldetaljer som entréddörrar, trappor, "snickarglädje" etc. skall också så långt möjligt bevaras. Vid ev. byte skall nya detaljer utföras med samma utseende som de ursprungliga delarna.

Dekorationer i form av t ex "snickarglädje" som ej ursprungligen funnits på huset får ej användas.

Dörrar och fönster skall bibehållas i fasadiv.

Takfot och taksprång får ej förändras.

Skorstensar skall bibehållas på ursprunglig plats.

Befintlig taklutning skall bibehållas.

Beträffande sjöbodar och magasin gäller att utökning av byggnads volym får ej ske om det ej kan motiveras av ett yrkesmässigt utnyttjande. Fasadändring i form av nya eller större dörrar och fönsteröppningar får ej heller ske utan att det kan motiveras genom ett yrkesmässigt utnyttjande av botten.

Även i de fall en ändring eller tillbyggnad är motiverad utifrån ett yrkesmässigt bruk av en sjöbod skall varsamhetsbestämmelsen gälla.

3. Färgsättning.

Byggnad skall målas i befintlig kulör eller annan kulturhistoriskt motiverad färg som byggnadsnämnden kan godkänna.

MILJÖ- OCH BYGGNADSPROGRAM

Råd och riktlinjer för utformning av nya byggnader i Mollösund.

Nya bostadshus

- Husets volym skall anpassas till de äldre husens former. Det bostadsnäska dubbelhuset (eller enkelhuset om en mindre byggnad avses) är de företräder som bör väljas. Detta innebär ett i 1:2-planshus med förhöjd vägghög, 30°-30°-90° och sadeltak med 30°-35° taklutning. Varning av tak höjer hemma i Mollösund.
- Byggnaden skall grundläggas direkt på berget som man gjort tidigare. Större sprängningsarbeten får ej ske. Mindre sprängningar under husen för att jämna ut marken och ta bort "toppar" kan accepteras.
- Trä är det fasadmateriell som alltid präglar kustanshällens bebyggelse. Det är planens syfte att detta karaktärsdrag skall bevaras. Trä är ett levande och hållbart material. Träpaneler är också relativt lätt att underhålla och reparera.
- Bostadshusen skall målas i läckande ljusa färger - vit, ljusgrått, ljusgrönt eller ljus ockragult. Främmande kulörer som blå etc skapar språkligt i miljön och skall undvikas. Faluröd kan undantagsvis också väljas (bör med stadsarkitektkontoret). Det är då viktigt att man väljer en matt faluröd färg. Blanka röda färger är främmande för miljön och stör fönsterutsierier kan ges en mer avvickande kulör färg.
- Fönster skall placeras symmetriskt och så att fasaden får en lugn rytm. Fönster skall ha ingen utvärdig nisch uppkommet. Stora fönsterpartier får ej förekomma. Fönstrens storlek och form bör anknyta till traditionen. Fönsterband skall undvikas på huvudsadfasad men kan utföras på verandor och liknande tillbyggnad.
- Takmaterial skall vara röda takpannor - helst tegel. Lertegel ger en mer levande karaktär än t ex betongpannor. Glaserade pannor hör inte hemma i byggnadstraditionen.
- Skorstensar skall placeras på eller nära taknocken. Skorstensar som placeras närmare längsgåsen måste placeras så höga att husets proportioner försvåras.
- Detaljer som dörrar, fönstervistare, utepelare, balkonger etc skall underordna sig huset så att de inte blir för dominerande. Stora terrasser och allaner hör inte hemma i Mollösund.
- Tomter och trädgårdar är också viktiga för helhetsintrycket. Att bevara så mycket som möjligt av naturmarken bör vara vägledande. Undvik större markarbeten. Sprängningar får ej utföras. Använd tomrens kultur, träd och stenläggningar etc till att skapa uterum. Låt terrängens styra var ev. uthus placeras. Välj träd och buskar, som naturligt hör hemma i området. Eventuella inläggningar bör utföras som enkla, låga och gläsa trästaket. Stora trädplanter - träd hör inte hemma i miljön.

Nya sjöbodar.

Detaljplanen ger utrymme för ett antal nya sjöbodar. Dessa skall utformas så att de anknyter till befintlig sjöbodsbebyggelse. Tak utforms som sadeltak kring 30°-33°. Takklädningsmaterial skall vara rött tegel. Bodarna förses med slående träpanel som målas i faluröd färg. Dörrar utforms som enkla tvådrörrar. Ev. fönsteröppningar skall vara små.

Där flera nya bodar placeras bredvid varandra skall bodarnas utseende varieras och bodarna placeras oregelbundet.

Nya uthus etc.

Övriga uthus och "lador" bör likaså utformas med sadeltak 30°-33° eller eventuellt pulpettak när det gäller små byggnader. Takmaterial skall vara rött tegel. Fasadmateriell skall vara trä som målas faluröd eller eventuellt samma färg som bostadshuset.

CEBI! Det bör särskilt understrykas att vissa åtgärder som normalt ej erfordras bygglov, t ex friggebodar, mindre plank, skärmatk etc. blir bygglovspliktiga i Mollösund i och med att många tomter är så små.

Råd och riktlinjer för vård och underhåll av äldre byggnader i Mollösund.

- Laga hellre än att byta ut. Om du måste byta ut skadade delar, använd samma materiell som tidigare. Moderna materiell skadar ofta mer än de förbättrar. Var särskilt skeptisk mot s k underhållsfria materiell. Sådana finns inte.
- Bedöm inte fasaden efter ytskiktets utseende. Vinket kan vara bra under målarfärgen. Gamla hus byggs ofta med kärnvirke och en sådan kvalitet går inte att få idag. Byt inte ut mer än nödvändigt och komplettera vid behov med panel av samma dimension som den ursprungliga.
- Behåll de röda tegeltaken. Undvik betongpannor som ger husen en "mera död"-karaktär. Glaserade pannor hör ej hemma i Mollösund.
- Låt skorstensar sitta kvar på sin ursprungliga plats, även om den inte skall användas. Den kan vara bra som reserv eller användas för en ventilationsöppen. Om du har ett hus med två skorstensar, behåll båda. De är viktiga för husets exteriell.
- Tilläggsisolera inte utan en ordentlig genomgång av huset. Isolering av fasaden brukar bara löna sig om väggen måste bytas ut helt. Annars står kostnaden knappt i proportion till energibesparingen: man kan bli tvungen att fylla ut fönstret så att de inte hamnar i till energibesparingen: man kan bli tvungen att fylla ut fönstret så att de inte hamnar i öppna nischer och takfot och taksprång kan behövas förlängas för att väggen skall skyddas och husets proportioner bibehållas.
- Fönstret är husets ögon. Stick inte ut dem! Innan du bestämmer dig för att bygga, underlåt dig, noga. Det är bättre och billigare att ersätta rötskadade delar än att köpa nya fönster. Om du måste skaffa nytt, be en snickare att göra en kopia av det gamla fönstret. Då slipper du göra några justeringar i karmen. Kopiera också foder och lister som måste bytas ut, så försvåras inte husets utseende.

Detaljplaner och bevarandebestämmelser

- Planer som upprättas med syfte att säkerställa kulturhistoriska värden förekommer inte idag men förekom på 1980-och 1990-talet.
- Ett mer omfattande byggande idag och fler pågående arbeten med detaljplaner innebär att fler byggnader skyddas genom "varsamhetsbestämmelser".
- I kommuner med egen antikvarisk kompetens rådfrågas dennes bedömning kring vad som skall skyddas i anslutning till framtagande av nya planer. En nära samverkan mellan handläggare inom bygglov och planering är viktig för att kunskapen om kulturhistoriskt bebyggelse skall uppmärksammas och hävdas i detaljplanearbetet

Värdet av ett "q" i detaljplan kan vara

- En intern "väckarklocka" om att kulturhistoriska värden finns och att ärendet kräver speciell hantering.
- Ett bra stöd att luta sig mot i kontakt med sökanden av bygglov och något som ger styrka i den fortsatta dialogen.
- Ett bra och pedagogiskt instrument men
...nyttjar man stödet som finns i plan och bygglagen så går det minst lika bra!!

Varsamhetsbestämmelser: Hur detaljerade bör de vara..???

- De flesta kommuner ser det som en stor styrka att man har tydliga planbestämmelser till stöd i arbetet.
- Vissa kommuner betonar vikten av att bestämmelserna är tydliga, precisa och med litet tolkningsutrymme.
- Andra kommuner, ofta med egen antikvarisk kompetens, menar att man inom organisationen själva har kunskap kring vad som kan respektive inte kan tillåtas.

Andra kulturhistoriska anläggningar utöver bebyggelse...

Odlingsrösen: Björnhult, Härryda. Parkträd och gatubeläggning i stadsmiljö, Alingsås..

- Flertalet hänvisar till att man inte kan styra sådana åtgärder. Man hänvisar till att råd kan ges kring sådana frågor och att synpunkter kring detta kan ställas i anslutning till förhandsbesked på landsbygd/ icke planlagt område.
- Någon hänvisar till att man vid detaljplanering i enstaka planer angivit att hänsyn skall tas till befintliga stenmurar etc. Dock har dessa murar flyttats eller rivits senare utan möjlighet från kommunen att kunna agera.
- ”Hur hanterar man viten vid olovlig trädfällning?? ”

Bygglov och varsamhet- Bedömning vid bygglovgranskning

Att byta fasadklädsel

- Merparten av de intervjuade bedömer att det inte går att kräva ett bevarande av originalpanelen.
- Enstaka anser att det går att kräva men att detta förutsätter varsamhetsbestämmelse i detaljplan.
- Flertalet anser att man kan kräva likvärdig panel men inte ställa formellt krav på utförandet.

Att byta fönster ...

- Merparten av de intervjuade bedömer beträffande fönster att det går att ställa krav på storlek och material men ej ställa krav på bevarande och reparation.
- Flera meddelar dock att man ger råd om att bevara fönstren. Ett dilemma är dock att det sällan framgår av bygglovhandlingarna om fönsterbyte ingår eller inte.

Hotet: - Förvanskning!!

De hot som lyfts fram mot den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen idag är: Fasadbyten, fönsterbyten, tillbyggnader och taklyft, verandor och uterum.

En kommun trycker särskilt på hotet från stora glasade utbyggnader på flerfamiljshusen från folkhemsepoken.

Antikvarisk sakkunskap

Egen antikvarisk kompetens inom förvaltningen.

- Allt fler kommuner har egen antikvarisk kompetens inom organisationen.
- Flertalet av dessa finns inom bygglov, ett fåtal inom planering och ett fåtal inom kulturförvaltning etc.
- I de flesta undersökta kommunerna efterfrågas den antikvariska kunskapen av både planering och bygglov. När det finns sakkunskap på kulturförvaltning sker kontakten i huvudsak via interna remisser.
- Den egna sakkunskapen anses möjliggöra en nära dialog med sökanden och ger därmed en möjlighet att arbeta mer förebyggande och att komma in tidigt i processen.

Extern antikvarisk kompetens.

- De flesta kommunerna remitterar respektive länsmuseum kring detaljplaner samt bygglov rörande kulturhistorisk bebyggelse.
- Kommuner med egen antikvarisk kompetens remitterar generellt färre ärenden till läns museerna. Då de ber om extern sakkunskap så handlar det i sådana ärenden att få oberoende stöd gentemot sökanden och nämnd.
- En kommun anlitar och har ramavtal med enskild antikvarie/konsult gällande bygglov och planer och anropar denne vid behov.
- Flera kommuner nyttjar privata företag för framtagande av kulturhistoriska underlag.

- Kommuner som själva saknar egen antikvarisk sakkunskap efterfrågar tydligare samt hårdare formuleringar i remissyttranden från läns museerna (jfr. "skall" istället för "bör").
- Ingen kommun av de intervjuade har valt att ställa krav på att sökanden skall anlita certifierad sakkunnig kulturvärden i enskilt byggprojekt men menar att det skulle kunna förekomma på stora projekt och/eller gentemot stora entreprenörer/byggherrar.

Övrigt

- De flesta kommuner av de intervjuade upplever att införandet av de s k Attefallsreglerna i sig inte resulterat i ökad svårighet att bevara kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer. Man hänvisar ofta till att det i regelverket för Attefallsåtgärder anges att reglerna inte är tillämpliga om åtgärden avser kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.
- Flera kommuner efterfrågar mer stöd kring bevarande från länsstyrelsens kulturmiljöenhet. Få kommuner efterfrågar ökat stöd utöver dagens nivå från länsmuseum, Boverket m. fl.

Kommunernas kulturmiljöarbete

Kommunernas arbete med kulturmiljöfrågor

- De flesta menar att frågor kring varsamhet och bevarande har en politisk dimension men merparten av dessa menar att frågan i sig inte är partipolitiskt färgad.
- Samstämmigheten är stor om att politikerna inte är drivande i frågor kring varsamhet och bevarande. Flera kommuner menar att det finns ärenden där politikerna drivit fråga om att minska de krav som ställts av kommunens tjänstemän.

Kulturmiljöfrågornas status i kommunens arbete

- Flera ser det som en lågprioriterad verksamhet.
- Kommunens arbete kring kulturmiljövård och varsamhet är ”slött och fegt”
- ”Kulturmiljöfrågorna ombesörjas av länsmuseet”.
- I merparten av intervjuerna framhålls att man ser att engagemanget för kulturmiljöfrågor och varsamhet ökar. Några menar att det minskar bl. a. genom ett högre exploateringsstryck.

Framgångsfaktorer för kommunernas arbete med kulturmiljöfrågor.

Kulturmiljön som identitetsskapare/ identitetsbärare.

- Staden som välbesökt besöksmål och med värden kopplade till kulturmiljön.
- En medvetenhet om stadsmiljöns värden bland de lokala byggentreprenörerna
- Tradition att värna om stadens enhetliga skala och karaktär och (bevarat) kvaliteterna i "tvåvåningsstaden"
- Att tätorten finns med och samverkar med andra tätorter i nätverk.
- Stadens väl inarbetade "profil".
- Att allmänhet, invånare och fastighetsägare känner stolthet över sin stad.

Aktiviteter

- Förestående jubileum för staden
- Guidade vandringar i staden som lockar många deltagare.
- Det finns en tradition i staden kring (att förmedla) information och att väcka intresse hos folk kring, och med stöd av, praktisk byggnadsvård.
- Samarbetsprojekt mellan ideella och kommunen kring värnandet av den äldre bebyggelsen i projektet "Se huset"
- Att staden erhållit internationell utmärkelse.
- Engagemang bland allmänheten kring staden knutet till utvecklandet av den lokala stadsparken.
- Inarbetad tradition lokalt att väcka intresse hos medborgarna kring frågor om byggnadsvård.
- Att en av stadens äldre industrier har bevarat, rustats upp och idag bland annat fungerar som industrihistoriskt museum.
- Kommunens arbete kring "Cultural planning" där kommunens arbete kring att bevara kulturhistoriska värden av medborgarna setts som viktiga frågor och i paritet med frågor kring skola och social service.

Kommunens organisation och arbetssätt

- Verksamhet inom kommunen kring varsamhet och bevarande. Att man byggt från grunden och via intern utbildning.
- Samverkan och stöd mellan personal inom bygglov och planering och turism och besöksnäring,
- Bra stöd i det antikvariska arbetet när kulturförvaltningen är med i diskussionen
- Samsyn finns mellan "alla i huset" (dvs kommunen/förvaltningen).
- Tjänstemännens engagemang i frågan kring varsamhet och bevarande.
- Frågan om värnandet av den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen upplevs som levande hos såväl byggnadsnämnd som förvaltning.
- Lång kontinuitet bland sakkunniga inom kommunen.

- Dialog mellan antikvariskt sakkunnig och sökanden.
- Att ha egen antikvarisk kompetens i organisationen.
- Kommunen har egen kommunantikvarie
- Den antikvariskt sakkunnige har ett (stort) *upparbetat kontaktnät* och håller informella kontakter.
- Den antikvariskt sakkunnige har en placering centralt i organisationen istället för att fungera som remissinstans.
- Att personer inom den egna organisationen medverkat vid framtagande av de antikvariska kunskapsunderlagen, inventeringar etc. Att dessa får möjlighet att förvalta samt följa upp den insamlade kunskapen till nya underlag.
- Betydelsen av en stark och antikvariskt engagerad stadsarkitekt eller engagemanget hos övriga tjänstemän i berörda kommunala enheter.
- Plantekniker som är drivande i frågor kring bevarande.
- God ekonomi inom förvaltningen.

Kunskapsunderlag och planering för varsamhet

- Arbetet med nytt kulturmiljöprogram påbörjat.
- Ny och genomarbetad inventering och kulturmiljöprogram.
- Nytt och modernt kunskapsunderlag kring kulturhistoriskt värdefull bebyggelse inom kommunen.
- Specialinventeringar som lyft fram värdet kring två framstående lokalt verksamma arkitekter från 1900-talets mitt.
- Kunskapsunderlag och informationsmaterial kring tätortens villabebyggelse från 1950-talet: "Stadens 50-talsvillor".
- Detaljerade inventeringar av tätorterna i kommunen med antikvarisk bedömning som är lätt nåbara via webben.
- Egenproducerad skrift med råd kring förvaltning av äldre byggnader.

- Aktivt bearbetar och informerar nämnden kring kulturmiljöfrågor för att få ökad medvetenhet om att kulturmiljöerna kan ge synergieffekter inom turism och blir stöd till kommunen som varumärke.
- Framtagna råd- och riktlinjer kring hur utpekade kulturmiljöer ska förvaltas.
- Kommunens nya digitala översiktsplan med aktiverbara skikt, som kommunicerar ut till medborgarna information kring lokala kulturmiljöer och kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.
- Att det finns bevarandeariktade detaljplaner för de större tätorterna.
- Pågående arbete med revidering av äldre detaljplaner
- Ett aktivt beslut mot (externa) köpcentra för att bevara handeln inom den traditionella staden.
- Många byggnader i staden skyddade som byggnadsminnen.
- Framtagen brandskyddsplan för innerstaden.

Bohusläns museum RAPPORT 2018:19

Hantera kulturvärden med PBL

15 västsvenska kommuners arbete med
kulturvärden i bygglov och planläggning
Lars Rydbom

BOHUSLÄNS
MUSEUM

